

VALGE MAJA
Asepresidendi kabinet

Koheseks avaldamiseks
22. oktoober 2009

ASEPRESIDENT BIDEN'I SÕNAVÕTT
AMEERIKA, KESK-EUROOPA JA 21. SAJANDI PARTNERLUSE TEEMAL

Ülikooli keskraamatukogus
Bukarest, Rumeenia

ASEPRESIDENT BIDEN: Tänan, härra suursaadik. Direktor, härra linnapea, endised presidendid, kellega mul on au olnud varem kohtuda. Mul on hea meel taas Rumeenias viibida. Härra linnapea, nagu me Ameerikas tavatseme öelda, ma tänan Teid passi eest, millega lubasite oma linna tulla. Olen selle eest väga tänulik.

Küll see on alles suurepärase koosolekukoht, suurepärase koosolekukoht. Ma ütlen ka kõikidele õpilastele – tänan. Teie kohalolek teeb mulle suurt au.

Mu daamid ja härrad, mul on au olla taas Rumeenias. See ei ole minu esimene reis siia ja Jumala abiga ei ole see ka mu viimane. Suur rõõm on taas viibida Kesk-Euroopas aitamaks tähistada erakorraliste muutuste aega. Kakskümmend aastat tagasi vaatas maailm aukartuse ja imetlusega pealt, kui selle regiooni mehed ja naised purustasid rõhumise ahelad ja astusid neist välja vabade rahvastena.

Sõna tõsisel mõttel on raske ette kujutada, et see kaunis raamatukogu oli 1989. aastal ränkade võitluste paigaks. Ma nägin pilte tankidega ümberpiiratud hoonest. Daamid ja härrad, kui tulistamine lõppes ja suits haihtus, oli selle hoone fassaad mürskude ja kuulide poolt tekitatud arme täis. Põletati ära viissada tuhat raamatut, mis olid osa teie ajaloost ja pärandist. Ainult mõni kvartal kaugemal Ülikooli väljakul sõideti noori vabaduse kaitsjad tankiroomikute alla. Aga nende julgus ja meelegiindlus võitsid ning ma tean ja usun, et see on ka teile kõigile heaks eeskujuks.

Kui raudne eesriie tõsteti üles, langes Berliinis ka müür ja nende asemel hakkas arenema demokraatia, mida te olite väärinud juba ammu. Üle Euroopa juurdus uute võimaluste vaim, mis elustas seda regiooni, mõjus ülendavalt kogu mandrile ja inspireeris maailma. See vabaduse lugu – teie lugu – on moodsa ajaloo üheks suurimaks

saavutuseks. On oluline, et me tähistaksime seda tähelepanuväärset hetke. Samuti on oluline meeles pidada, kui kaugele Kesk-Euroopa on kahekümne aasta jooksul jõudnud.

Oma karjääri algul, kui olin noor Ühendriikide senaator, tõin Kesk-Euroopasse kaasa oma praeguseks suureks sirgunud pojad, kes tollal olid teismelised. Viisin nad kohe Dachausse, et nad näeksid, mida inimene oma suurimas õeluses võib korda saata, aga et nad näeksid ka seda, mida inimene suudab oma parimatel hetkedel saavutada.

Ma viisin nad Berliini müüri juurde. Ma lasin neil jalutada läbi kontrollpunkti Checkpoint Charlie, et neile jääks eluajaks meelde ja et nad mõistaksid – et vabadus, mida meie vahel peame enesestmõistetavaks, oli sel mandril kümnete miljonite inimeste jaoks kättesaamatu.

Täna naasen Kesk-Euroopasse ja Rumeeniasse mitte ainult Ameerika Ühendriikide ametliku delegatsiooniga, vaid ka oma 11-aastase tütretütre Finnegan Biden'iga. Tõuse püsti, Finnegan. Ma tahan, et kõik sind näeksid. (Aplaus.) Siin on ka minu tütar Kathleen Biden. Palun tõuse püsti, Kathleen. Ma tean, et valmistan sulle piinlikkust. (Aplaus.)

Ma tõin nad endaga kaasa kuna tahan, et nemad – ja eriti minu tütretütar mõistaksid, nii nagu seda omal ajal tegi minu poeg – samuti näeksid vahetult selle regiooni ja selle mandri lugu. Mu tütretütar külastab muuseume ja monumente, mis illustreerivad 20. sajandil siin, Poolas ja Tšehhi Vabariigis toimunud vägivaldseid sündmusi.

Ta noored silmad on täheldanud inimestes, keda ta on kohanud, teie elujõust pulbitsevates linnades ja tänavatel 21. sajandi uskumatut, lausa uskumatut potentsiaali. Tema on tunnistajaks võimsale faktile ja nimelt: et 1989. aasta sündmuste tegelikul õigustusel – selle regiooni tegelikul lool – on vähem tegemist sellega, mis te maha kiskusite ja rohkem tegemist sellega, mida te olete üles ehitanud.

Need meist, kes on teadlikud vabadusvõitlejate verevalamisest 1956. aastal Ungaris, neist, kes tajusid sooja kevade külma lõppu 1968. aastal Vaclavi väljakul Prahast, kes 1980. aastal jätsid Gdanski laevatehastes töö seisma, kes siin Rumeenias kannatasid 20. sajandi lõpupoolel Euroopa kõige halastamatuma totalitaarse diktatuuri all... Igaüks võitles mitte ainult millegi vastu, aga ka millegi eest – valitsuse eest, mis reageeriks oma rahva vajadustele, sallivama ühiskonna eest, mis on rajatud lugupidamisele ja väärikusele, vabaduse eest, mis lubaks mõelda, uskuda ning püüelda oma unistuste poole.

Te olete hakanud realiseerima unistusi, mida ainult julged võisid 20 aastat tagasi hellitada – terviklik ja vaba Euroopa, mida ühendavad Euro-Atlandi asutused NATO ja Euroopa Liit.

Meis, ameeriklastes, tekitab see erakordset uhkustunnet, et olime Euroopa rahumeelsel taasühendamisel teie partneriteks. Nagu president Obama ütles möödunud

kevadel NATO tippkohtumise eel – ja need ongi tema sõnad: „See jagatud ajalugu annab meile lootust – aga see ei tohi meile kujuneda jõudeajaks. See põlvkond ei tohi paigal seista.”

Me ei või seista paigal, sest me seisame nüüd silmitsi uute muutuste ja väljakutsete ajastuga – majanduskriisiga, mis on haiget teinud liiga paljudele ja uuristanud nende kindlustunnet, sõjaga Afganistanis, mis kestab juba kaheksandat aastat ning uute jõududega, mis vormivad uut sajandit. Need uued jõud on muuhulgas massihävitusrelvade ja ohtlike haiguste levik, rikaste ja vaeste vahel üha laienev kuristik, rahvastevaheline vaen ja nurjunud riigid, kiirelt soojenev planeet ja lõppeda ähvardavad energia-, toidu- ja veevarud, väljakutse vabadusele ja turvalisusele, mida esitab radikaalne fundamentalism.

Ma astun täna teie ette avameelse, lihtsa sõnumiga: Ameerika Ühendriigid ja Euroopa, terviklik ja ühinenud Euroopa, astuvad üheskoos nendele väljakutsetele vastu, kuna ainult nii ongi võimalik nendele vastu astuda. Ei mingi hulk asjatut juttu, ei mingi faktide moonutamine ei saa kilde küljest ära lüüa kõigutamatult tõelt: Ameerika Ühendriigid jäävad pühendunuks oma allianssile Euroopaga, kuna ameeriklased on veendunud ja jäävad veendunuks, et see on olnud Ameerika välispoliitika nurgakiviks 60 aastat. Oleme seda rohkemgi pühendunud, kuna meie Euroopa partnerid on kasvanud ja tugevnenud. Meie, Ameerika Ühendriigid, ei saa olla täielikult edukad ilma teieta. Ja andestage mulle minu enesekindlust, aga ma arvan, et ka teie ei saa olla täielikult edukad ilma meieta.

Ma tean, et Kesk-Euroopas on neid, kes pidades silmas probleeme ja kohustusi, mida Ühendriigid on maailma eri paikades enda peale võtnud teevad järelduse, et sinne piirkond ei ole enam meie huviorbiidis. Tegelikult – just sellepärast, et me oleme endale globaalseid kohustusi võtnud ja teie, tänu oma tugevnenud kaitsevõimele ja valmisolekule, olete suutelised ja tahtelised neid meiega jagama, hindame me oma partnerlust Kesk-Euroopa ja kogu Euroopaga rohkem kui ialgi varem. Seega on asi otse vastupidine.

Meil on kohustusi, mis meil tuleb koos endale võtta ja lubadusi, mida peame koos täitma. Need kohustused on praegu suuremad ja lubadused tähenduslikumad. Me näeme, et kesk-eurooplased on olukorra väärilised ja võtavad kuulda kutset juhtida suuremaid regionaalseid ja rahvusvahelisi institutsioone. Kes oleks võinud kakskümmend aastat tagasi ette kujutada siit võrsumas Euroopa Parlamendi presidentuuri, UNESCO juhatajat, Euroopa Nõukogu juhatajat, Euroopa Õiguskohtu kohtunikku või Euroopa Komisjoni voliniku ametikoha täitjat. Kesk-Euroopa aeg on kätte jõudnud. Te olete näidanud valmidust meie ühistele väljakutsetele vastu astuda, nõusolekut neid julgelt käsile võtta ja võimekust lõpuks nendest jagu saada. Sellepärast meie Ameerikas enam ei mõtle nii, et mida me saaksime teha Kesk-Euroopa HEAKS, vaid mida me saaksime teha Kesk-Euroopaga KOOS.

Eelkõige köidavad meid ühised väärtused ja ühine pühendumus kaitsta neid väärtusi millal ja kus iganes neile väljakutseid esitatakse. NATO on meie vastastikuse

pühendumuse alusmüür. Minu karjääri üheks kõrgpunktiks oli Ühendriikide senaatorina juhtida NATO Kesk-Euroopasse laiendamise aktsiooni. Tõsiasi on see, härra president, te ehk mäletate minu soovitus, et Rumeenia oleks esimeste liitujate hulgas. Mina olin see, kes pani endast viimase välja, et ta olekski esimeste hulgas. Täna teid teie edu eest, sest see laseb mind välja paista nii ettenägeliku mehena.

President Obama sõnul: meie meelest ei ole NATOs mingeid vanu liikmeid ega mingeid uusi liikmeid – on ainult liikmed. 5. artikli kohaselt on rünnak ühe vastu rünnak kõigi vastu. Meid ühendab Ameerika pühendumus Euroopa julgeolekule ja Euroopa pühendumus Ameerika julgeolekule, mida te näitasite kiirelt ja jõuliselt, meilt palvet ootamata, pärast 11. septembri sündmusi, mis oli esimene kord, kui 5. artiklit aktiveeriti.

Täna kanname oma õlgadel raskeid kohustusi – meie kõik. Meie pojad ja tütreid, nagu minugi poeg, teenivad kõrvuti Afganistanis, Iraagis ja Balkanitel. Selle eest – meie sõprade vaprise ja kaotuste eest – on Ameerika rahvas tänulik.

Meie allianss on rajatud nõupidamisele ja koostööle kollektiivse kaitse tagamiseks. Selleks ta loodud ongi. Aga kuna seisame silmitsi uute ohtudega, siis vajame uut nägemust nendele vastu astumiseks ja peame ka olema paremini ette valmistatud, et nendega toime tulla.

Sellepärast on niivõrd oluline NATO uue strateegilise kontseptsiooni väljaarendamine – ja sellepärast on eluliselt tähtis, et Kesk-Eurooplaste häält oleks selle juures kuulda.

Üheks mõjuvaks näiteks selle toimimisest on meie partnerlus – meie uus lähenemine raketikaitse kilbile. 20. sajandil valmistus NATO edukalt kaitsma oma liitlaste territooriumi sel ajal Nõukogude Liidu poolt esitatud vägagi reaalse väljakutse vastu niinimetatud „keskrindel”, mis Euroopa pooleks jaotas. Tänapäeval on kasvamas uus, suur oht, mis võib jõuda kõikide meie Euroopa liitlaste juurde ammu enne, kui see Ühendriikideni jõuab. See oht tuleb ballistilistelt rakettidelt – tehnoloogia, mis pärast Külma Sõja lõppu on levinud paljudesse vähemstabiilsetesse riikidesse. See tehnoloogia, koos tuumaalase oskusteabe levikuga, kujutab endast meile kõigile suurt ohtu.

Oleme kindlalt nõuks võtnud tagada, et meie NATO liitlastel oleks kaitse, mida nad vajavad, siis, kui nad seda vajavad – kuna see on 5. artikli kohaselt meie püha kohus. Arvesse võttes kuidas oht on edasi arenenud ja kuidas ka meie tehnoloogia on tunduvalt arenenud, on Ameerika Ühendriigid veendunud, et meie ballistiliste rakettide eest kaitsmise plaanid on nüüd paremad kui oli need, mida kasutasime kuni mõni aasta tagasi.

Ühendriikide poolt ette pandud järk-järgult kohandatav kaitseplaan kujutab endast ümberhinnatud kava, mille raames rakendatud tõestatud töökindlusega tehnoloogia tasakaalustab Euroopat üha enam ähvardavat ohtu ja kaitseb suuremat osa Euroopa pinnast – kaasa arvatud Kesk-Euroopa – efektiivsemalt kui endine plaan.

See vastab tänapäevaste raketiohu vastu kaitsmise nõuetele ning lubab meil täiustada oma kaitset ohtude vastu, mis meid tulevikus võivad ähvardada. Selle paindlikkus lubab meil olukorraga kohaneda, kui raketioht peaks muutuma. See tugevdab koostööd kogu NATOga. Juba selle olemasolu toimib heidutusmeetmena nende vastu, kes mõtlevad meie vägesid või meie Euroopa liitlasi ähvardada või rünnata – ja see kaitseb meie Euroopa sõpru ohu vastu, kui heidutusmeetmed peaksid nurjuma. Lihtsalt öeldes, meie raketikaitsekava tagab nii Euroopale kui ka Ameerikale suurema turvalisuse.

Mõned – ehkki arusaadavalt – järeldavad enneaegselt, et uue lähenemisega raketikaitsele tahetakse meeldida Venemaale Kesk-Euroopa arvel. See on tõest vägagi kaugel. See on täielikult vale arusaamine. Raketikaitsele ei ole Venemaaga mingit tegemist. Meie lähenemist suunavad Ameerika Ühendriikide ja NATO liitlaste julgeolekuvajadused ja lool lõpp. Lõpp.

Tõsi on see, et me töötame Venemaaga suhete tugevdamise suunas. Me usume, et konstruktiivsemad suhted Venemaaga on kasuks kõigile. Aga me ei ole naiivsed. Tõsiasi on see, et meil on elulised ühishuvid: tuumarelvade arsenalide kahandamine, ohtlike tuumamaterjalide turvamine, Afganistani stabiliseerimine, Iraani tuumarelvade soetamise takistamine.

Meil on Venemaaga ka jätkuvalt põhimõttelisi lahkarvamusi. Veebruaris Saksamaal, Münchenis, peetud meie uue administratsiooni esimeses tähtsamas välispoliitika teemalises kõnes visandasin meie administratsiooni välispoliitika põhisuunad ja selgitasin meie põhiprintsiipe. Ameerika Ühendriigid eitavad 19. sajandist pärit mõjusfääride põhimõtet. Me ei salli seda ja me ei lase end sellesse tõmmata.

Meie seisame suveräänsete demokraatlike riikide õiguse eest teha oma otsuseid ja valida oma alliansse, lubamata teistele riikidele õigust nende otsuste tegemist keelata. Me töötame teile, et me mitte kunagi ei sobita teist mööda minnes või teie selja taga mitte kellegagi mis tahes asjus lepingut. Käitumisreegel, mille järgi elame, on selgesõnaline: ei midagi teiega seoses ilma teieta, ei midagi teiega seoses ilma teieta. Ja rõhutaksin sealjuures, pidage meeles kuidas seni oleme toimunud, pidage meeles kuidas seni oleme toimunud.

Meie kõik oleme viimase kahe aasta jooksul kogenud, et sedamööda, kuidas meie planeedi vahemaad kahanevad, tugevnevad meie vahelised sidemed. Me kõik oleme tänapäeva globaalses majanduses partnerid. Sellepärast töötasime koos oma Euroopa partnerite – Rahvusvahelise Valuutafondi ja Maailmapangaga – tagamaks, et teie majanduse jaoks oli rahvusvaheline toetus saadaval, kui te seda kõige rohkem vajasite.

Sellepärast ongi julgustav näha, kui paljud teist on edukalt trotsinud ülemaailmset majanduslangust – ja olete viinud oma riigid taastumisteele. Üheskoos töötades võime sellest kriisist õppida nii mõndagi, mis aitab meil rajada vundamendi taas elustatud kasvu ja taasrajatud majandusliku õitsengu jaoks.

Üheks õppetunniks on vajadus koos töötada turvalisema energiatuleviku suunas. Me vajame jätkusuutlikku energiajulgeolekut, millesse kuulub tarneallikate ja transiidimarsruutide mitmekesisus, arukate investeeringute tegemine kliimamuutustega toimetulekuks. Euroopa riikide vahele rajatud ühendusteed ei tohiks kulgeda ainult neist läbi. Teie regioonis – võttes arvesse teie ajalugu, geograafilist asendit ja vajadusi – asuvad Kesk-Euroopa riigid kogu Euroopa juhtimiseks just õiges kohas.

Mu daamid ja härrad, lubage mul lõpuks öelda mõni sõna partnerluse ja juhtimise kohta valdkonnas, kus selle regiooni riikidel on ainulaadne kvalifikatsioon – nimelt demokraatia edendamisel. Ma usun, et ameeriklased võivad õigusega uhked olla sele üle, et inimesed kogu maailmas vahel võtavad meist eeskujuga ja ootavad meilt juhikäe sirutamist. Aga tõsiasi on see, et teie – mitte meie, vaid teie – Rumeenia ja teised Kesk-Euroopa riigid – olete miljonitele eeskujuks. Eeskujuga, mida andsite 20 aastat tagasi, innustas kogu maailma. Juhtimine, mida teostate järgmise 20 aasta jooksul võib seda maailma muuta, kui julgustate, toetate ja kindlustate Kesk- ja Ida-Euroopa noori demokraatiad.

Ida-Euroopas heitlevad mõned riigid ikka veel tugeva demokraaliku riigi ja elava vabaturumajandussüsteemi rajamisega. Kelle poole nad võiksid pöörduda, kui mitte teie poole? Kelle poole olekski parem pöörduda, kui Kesk-Euroopa riikide poole, kes 20 aastat tagasi toimisid julgelt ja otsustavalt ja 20 aasta jooksul on teinud niivõrd jätkusuutlikke edusamme? Teie võite aidata juhtida Moldovat, Gruusiat ja Ukrainat kestva stabiilsuse ja majandusliku õitsengu teele. Käes on teie kord juhtida. Ka Armeenias, Aserbaidžaanis ja Valgevenes võivad teie kogemustest õppida. Euroopa Liidu Idapartnerluse programm on hea näide sellest, kuidas jõupingutustele on võimalik tõuget anda. Meie töötame teie partnerina 1989. ja 1991. aasta töötuse täitmisel. Teie juhtimine peab olema julge, teie hääl vali.

Rumeenlaste vanasõna ütleb: “Kõige odavam asi on nõuanne. Kõige väärtuslikum on hea eeskujuga.” Teie annategi head eeskujuga. Kakskümmend aastat tagasi võtsid Kesk-Euroopa rahvad neile pärandatud maailma ajaloo oma kätte ja saatsid selle oma tahtega uues suunas – suurema vabaduse, õiguse ja õigluse suunas. Olukord oli teile sel ajal väga ebasoodne. Me teame ajaloo, et vana, rõhuva režiimi hävitamine on palju lihtsam kui uue, õitsva demokraatia ülesehitamine. Te olete täitnud oma revolutsiooniga antud töötuse. Nüüd olete seisundis, milles saate aidata ka teistel saavutada sedasama.

Oma kõnes meie Kongressile 20 talve tagasi osutas Vaclav Havel erilisele empaatialle ja kujutlusvõimele, mis on omane Kesk-Euroopa rahvastele. Ta ütles, et aastaid kestnud iketus „on andnud meile, kuigi ehk ettekavatsematult, midagi positiivset: erilise võime näha kaugemale kui see, kellel puuduvad need kibedad kogemused. Inimesel, kes ei saa liikuda ja elada normaalset elu, kuna ta on kivirünga alla surutud, on rohkem aega mõelda oma lootustele kui sellel, kes ei ole sel moel lõksus”. Tal oli õigus.

Nüüd on teil vabadus nende lootustega midagi ette võtta ja te olete seda teinud. Ma usun, et suudame üheskoos pöörata meie jagatud lootuse ajalooks, mille üle võime uhked olla. Selle aeg on praegu. Teie, üliõpilased, teadke, et kui oleme arukad, julged ja

õnnega koos, siis te võite oma lastelastele rääkida, kuidas olite uue Euroopa, uue julgeoleku, uue rahuaja loomise juures, sest teil jätkus julgust seda hetke ära kasutada. Olge nagu need, kes 89. aastal tegutsesid. Olge julged. Käituge juhtidena. Teil on ajalugu ja teil on traditsioone. Teie võite suuri muudatusi teha. Ja meie seisame teie kõrval.

Mu daamid ja härrad, ma tänan teid kuulamise eest. Õnnistagu Jumal Ameerikat ja kõiki tema liitlasi. Ja kaitsku Jumal kõiki meie ohukolletes viibivaid sõjaväelasi. Teile suur, suur tänu. Viibimine teie hulgas oli mulle suureks auks. (Aplaus.)